Poštnina plačana v gotovini

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka Din 1·50 • Polletna naročnina Din 15·—
Celoletna naročnina Din 30·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: M. Poštuvan
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 15. aprila 1937 — Leto III — Številka 23

Avtonomija univerze in komunisti

V preteklosti so imele univerze obsežno avtonomijo v posameznih državah, ker to zahteva interes znanosti in cilji, katerim ti najvišji zavodi služijo. Tudi člani univerz, to so profesorji in študentje, so imeli posebne privilegije in govorilo se je o posebni akademski svobodi.

Moderne fašistične države seveda omejujejo to avtonomijo univerz in prave avtonomije nimajo recimo univerze v Italiji in Nemčiji. Razumljivo je, da je še veliko manj avtonomije na ruskih univerzah, ker je šablona, kako naj univerza izdeluje »masovnega« človeka, točno predpisana od kominterne. Pred kratkim smo imeli tudi priliko brati, da so izgubile avtonomijo univerze v Romuniji.

Pri nas v Jugoslaviji imajo univerze še svojo avtonomijo, ki je vredna in velja toliko, **kolikor jo znajo spoštovati ti avtonomni zavodi sami. Kajti prepričani smo, da je naloga univerzitetnih oblasti ščititi z vsemi sredstvi in onemogočiti vsako kršitev avtonomije.**

Kršitev in poseg v avtonomijo more pri nas izvršiti le politična oblast. In kadar je pri nas to storila, je zmeraj imela izgovor, da dela to zaradi komunističnih akcij in zaradi komunističnih podvigov.

Ni seveda nobena tajnost, **da imamo na naši univerzi organizirane komuniste** in da se sami podpisujejo na svojih letakih s firmo: Komunistični komite na ljubljanski univerzi. **Tako naivno tudi ne moremo misliti, da ne bi vedele univerzitetne oblasti za obstoj komunistov, vsaj so mnogi izmed njih bili obsojeni od sodišča zaradi komunizma in so se po prestani kazni zopet vrnili na univerzo. To storijo tudi takrat, če so že končali kako fakulteto. Na univerzi se vpišejo na drugo fakulteto in ker ima na univerzi vsak akademik svobodo, nemoteno agitirajo in širijo svoje nazore in to tem bolj znajo, čim starejši postanejo na univerzi.**

Vsi naši zakoni proglašajo komuniste kot državi in državnemu redu najbolj škodljive elemente in jih celo vzporejajo z anarhisti. Tudi posebne uredbe, ki veljajo za avtonomne univerze, imajo določbe, ki pod strogimi sankcijami prepovedujejo akademikom komunistično članstvo.

Če se sedaj pojavijo komunistične akcije na univerzi, ki so, kakor smo zgoraj videli, prevovedane, **bi bilo v interesu avtonomnih univerz, da njeni odgovorni organi proti temu nastopijo in uporabijo vse možnosti, da take akcije preprečijo. Ne velja seveda to samo za komunistične akcije, ampak za vse, ki škodijo avtonomnosti univerze in katere zakoni in uredbe prepovedujejo.** Tako se je n. pr. v preteklosti zgodil na naši univerzi primer, da je rektorat dal aretirati akademike, ki so ponoči izobesili slovenske zastave na univerzi in da so celo policijske oblasti stopile na univerzo.

Navadno poteka proces tako: če oblastva, ki upravljajo te avtonomne zavode ne posegejo v dogodke, pridejo druga oblastva, navadno politični režimi in posežejo vmes. Avtonomija univerze je seveda kršena, akademski mladini se omeji svoboda, mladina zato protestira, režimi še bolj pritisnejo in končno plačajo zadnji račun univerza in njena avtonomija.

Pri nas so zopet v ospredju gotove akcije na univerzi. **Nihče ne more tajiti, da odločilno posegajo v nje komunistični akademiki, katerim pomagajo kriti hrbet tudi nacionalistični akademiki.** Radi priznamo, da je univerzitetna oblast brez fizične moči proti masi na zborovalnem prostoru, kakor je to zatrjeval sam g. rektor. Toda zborovanja in masovne akcije so samo sadovi ali celo parade celoletnega podrobnega dela teh elementov na univerzi. In za nas obstoja samo vprašanje, **ali univerzitetna oblast ne more preprečiti tudi teh posameznih akcij in tega podrobnega dela med letom, ki navadno doseže svoj vrhunec s proglasitvijo štrajka. In če bi jih lahko, zakaj jih do sedaj ni?**

To vprašanje stavljamo univerzitetnim oblastvom zato, ker smo mnenja, da s tem branimo avtonomijo univerze.

Proti rdečemu nasilju na univerzi

Dejstva:

Rdeči signali so pisali že 1932: **Na univerzi osnujmo revolucionarni svet... Naša parola je: vodstvo vseh strokovno-političnih in izrazito političnih... akcij je treba iztrgati iz rok klerikalne buržoazije. V smislu teh načel je januarja 1933 izšel članek poln bobnečih besed za generalni štrajk, ki se je vršil ob vpisu v polletni semester.**

V junijski številki 1933 je komunistična frakcija v tem svojem glasilu pisala: Končno moramo misliti na to, da pridemo k dejanjem (seveda k nasilju; op. pisca!). **Poleg svojega glasila so trosili posebne letake za boljševiško propagando.**

V letakih pozivajo nato, da se morajo združiti vsi slovenski revolucionarji, vsi marksisti itd.

Leta 1936 meseca aprila je skupina marksistov in komunistov na tehniki za vsako ceno hotela vsiliti vsej univerzi štrajk in sicer je na javnem zborovanju na univerzi kot pretvezo vzela tehnično uredbo, šolnine in takse. Letos se je ista komedija ponovila. Isti elementi so se poslužili uredbe medicinske fakultete kot pretveze, da mora biti spet štrajk, ki ga je treba proglasiti na javnem zborovanju na univerzi. Vse to se je tudi točno izvršilo po načrtu.

JAVNO VPRAŠANJE:

Kako je mogla univerzitetna oblast dovoliti zborovanje, ko so vendar že letaki delali razpoloženje za štrajk, ko je vendar že vsemu dijaštvu več dni poprej bilo znano, da hočejo na zborovanju proglasiti štrajk in je to tudi poročal »Slovenec« v svoji številki z dne 10. aprila. Kako se je še moglo zborovanje dovoliti, ko je »Slovenec« v svoji nedeljski številki povedal, da bo medstrokovni odbor v seji tik pred zborovanjem glasoval o štrajku. Kako se je moglo zborovanje vršiti, ko je ta medstrokovni odbor svoj sklep o tem priobčil sekretarju univerze, ki je o tem obvestil tudi gospoda rektorja.

Vsi trezno misleči akademiki morajo take štrajke iz sledečih glavnih razlogov odkloniti:

1. V naših razmerah je štrajk nemoralno in zločinsko sredstvo, kajti štrajk na naši edini najvišji znanstveni ustanovi na mah ustavi vse komplicirano in zapleteno kolesje diferenciranega znanstvenega dela po vseh predavalnicah, laboratorijih, inštitutih itd. Vse to delo potrebuje stalno in mirno kontinuiteto in se ne da mehanično ustaviti in spet pognati kakor kak voz na cesti.

Dvodnevni štrajk na univerzi in psihoza vznemirjenja preseka semester v dva dela. Zato smatramo štrajk v takih okolščinah za absolutno nedovoljeno sredstvo.

(Tako so v ponedeljek popoldne vdrli nekateri medicinci v kemični laboratorij in razgnali slušatelje.)

2. Štrajki nam morajo v današnjem političnem položaju cele Evrope zapraviti še ono borno avtonomijo, ki jo ima univerza doslej. Saj je pretveza, da univerzitetna oblast sama ne more obvarovati univerzo pred vsiljenim štrajkom, dosti močna za vse protiavtonomistične težnje.

3. **Štrajk je zgubil v današnjem času popolnoma svoj strokovni značaj in je dobil oznako zlobno namerne politične masovne akcije.** Na prvem svetovnem kongresu kominterne leta 1919 se je razglasilo: **Štrajki in upori so edina metoda odločne borbe med delom in kapitalom.** Na drugem kongresu leta 1920 slišimo: **Svet mora biti za vsako ceno in na katerekoli načine v stalnem vrenju.**

Na četrtem kongresu 1922: **Politični masovni štrajk je najvažnejši člen v verigi komunistične borbe. In tako se na vsakem kongresu štrajk kot specifično sredstvo komunistične internacionale označuje in priporoča. Štrajk je dobil danes značaj boljševiške metode.**

Ob koncu še praktično vprašanje:

Ali res ne more univerzitetna oblast omogočiti večini akademikov redno delo na univerzi, če se zločinska manjšina hoče igrati s štrajkom, z avtonomijo naše univerze, sploh z interesi našega najvišjega učnega zavoda.

Ali je res edini izhod samo ta, da se univerza kratkomalo zapre.

Zloraba strokovnosti

Marksistično-komunistična skupina na naši univerzi letos dolgo ni mogla priti do sape. Zvesta svoji razkrajalni tendenci je od začetka šolskega leta do danes zaman iskala prilike za masovne akcije in predvsem za svoj glavni cilj: štrajk. Sedaj jo je našla v novi medicinski uredbi. Nobenega dvoma ni, da je ta uredba potrebna temeljite poprave. »Straža v viharju« je stalno opozarjala, opozarja in bo tudi v bodoče opozarjala vso našo javnost in merodajne kroge na pomanjkljivosti naše univerze, na potrebe novih institutov, zahtevala popravo nezadostnih ali celo škodljivih fakultetnih uredb itd. Ker gre slovenskim katoliškim akademikom za **resnične uspehe** in ne za politično demagogijo, ker nam je vsaka pozitivna pridobitev za našo univerzo **cilj**, in nam zahteve po zboljšanju razmer na univerzi niso **sredstvo**, s katerim bi podžigali najnižje instinkte, motili redno znanstveno delo ali z njim uveljavljali marksistične revolucionarne metode, kot delajo naši nasprotniki, **zato se poslužujemo takega načina borbe, ki vodi do pozitivnih uspehov, ki** ne pada pod nivo akademskega dostojanstva in **ne spravlja v nevarnost univerzitetne avtonomije.**

Razvoj dogodkov.

Že pred veliko nočjo so pravi komunistični iniciatorji štrajka razširjali med študente vznemirljive vesti, da mora priti in da bo prišlo takoj po velikonočnih počitnicah do štrajka. Kot že rečeno, jim je služila za podlago nova medicinska uredba (prihodnjič pride na vrsto filozofska, juridična uredba, centralno poslopje, ljubljanski kolodvor, Gruberjev kanal, zakasnelo potovanje na luno itd). S tem in z govoricami o paralelnih akcijah na beograjski in zagrebški univerzi so hoteli med svojimi člani, simpatizerji, kakor tudi med neorganiziranimi in neinformiranimi dvigniti javno mnenje za štrajk. Obžalovati moramo, da so štrajkovni psihozi nasedli tudi nekateri člani medstrokovnega odbora in dne 12. aprila s 7 proti 4 glasovi izglasovali štrajk. Za štrajk so bili tudi »nacionalistični« akademiki, in sicer iz »strokovnih« interesov. Ti »strokovni« interesi kvazi-nacionalistov, ki govore proti okrnitvi ljubljanske medicinske fakultete, so lepo razvidni iz pisanja njihovega glasila »Naša misel«, ki pravi v uvodniku z dne 20. januarja 1937: »Ni važno, ali bo Ljubljana dobila popolno medicinsko fakulteto, mnogo je važnejše, da imamo vsaj eno medicinsko fakulteto v državi, pa bilo v kateremkoli mestu, ki bi bila na absolutni višini... Ne vemo, ali se bo sploh kdaj začela izvajati taka politika vsedržavnega stališča; vemo pa, da je to neizogiben pogoj za vsak napredek!« — **Mi pa iz tega vemo, da je bil za te kvazinacionaliste štrajk neizogiben pogoj za njihov politični napredek.**

Posebno odločno moramo povedati, da nas je pri vseh teh dogodkih močno začudilo ravnanje našega rektorata. Naš rektorat ima, oziroma bi že moral imeti iz polpreteklosti

bogate izkušnje, ki brez dvoma govore za to, **da obstoji na univerzi skupina komunističnih akademikov, ki izrabljajo nekatere naše resnične potrebe in zahteve zato, da za njimi varno kriti ustvarjajo na univerzi teren za svoje protidržavne politične namene.** Rektoratu je gotovo znano, da se poslužujejo komunisti te zahrbtne taktike zato, ker je njihovo delo kot ilegalno prepovedano; gotovo mu je nadalje znano, da skušajo komunisti s to taktiko, da na masovnih zborovanjih, meetingih iz neodgovorne mase padajo revolucionarni in hujskaški klici, ali pa da svoja izrazito politična sredstva oblečejo v navidezno legalno obliko. **Iz izkušenj in iz časopisnih vesti bi moral rektorat vedeti, da na meetingu dne 12. aprila ne bo glavni cilj informiranje študentov o novi medicinski uredbi, temveč parola za štrajk.** Še več; rektorat je po g. sekretarju izvedel, oziroma je moral izvedeti, **da je bil v medstrokovnem odboru izglasovan štraj in da bo ta štrajk na meetingu brez ozira na kake formalne obljube proglašen,** pa vkljub temu meetinga ni prepovedal. **Zaradi takega postopanja univerzitetnih oblasti, se pač ne moremo čuditi, če komunisti na univerzi vedno bolj predrzno nastopajo.** Te ugotovitve stavljamo gospodu rektorju Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani kot javno vprašanje, kaj misli v bodoče ukreniti v zaščito mirnega znanstvenega dela na univerzi in proti rafiniranemu razširjanju komunizma na njej.

Štrajk ni uspel.

Ker je zaradi dogodkov po zborovanju rektorat univerzo zaprl, seveda predavanj ni bilo. Štrajk pa tudi, če bi se vršil, ne bi uspel, ker smo bili pač vsi študenti solidarni v borbi za izboljšanje medicinske uredbe, za popolno medicinsko fakulteto v Ljubljani, nismo pa bili enotni v načinu borbe. **Da se razumemo: tisti, ki smo za resnično izboljšanje — ga nočemo zaigrati s štrajkom in s tem vlivati vodo na komunistični mlin — smo proti štrajku; tisti ki hočejo imeti nepopolno medicinsko uredbo še večkrat kot pretvezo za svoj politični štrajk, so seveda za štrajk.**

Medstrokovni odbor

Čez veliko noč smo dobili na univerzi naenkrat poslovnik medstrokovnega odbora, ki si lasti pravico odločati o štrajkih. Z vso odločnostjo zavračamo take drzne prisvojitve pravic, ki nikdar ne spadajo v delokrog medstrokovnega odbora. Štrajk nikdar ni bil zgolj strokovni problem, ampak je kulturni in moralni problem v eminentnem pomenu besede. Če n. pr. ta medstrokovni odbor sklene recimo z glasovi dveh fakultet (juridične in tehnične), da morajo vse fakultete štrajkati tudi proti svojim lastnim interesom, je gorostasno, da bi tako sklepi bili obvezni. Še bolj gorostasno pa je, da bi mogel biti sklep, ki je v sebi nemoralen in to je sklep o generalnem štrajku na naši univerzi, obvezen za katoliške akademike in teologe. **Zaradi tega moramo poslovnik medstrokovnega odbora, na čigar podlagi se je zadnji štrajk sklenil, odločno zavrniti in odkloniti.**

Papeževa okrožnica
proti boljševiškemu in brezbožnemu komunizmu

Širjenje

15. Kako se je mogel nauk, ki ga je znanost in praktična izkušnja že davno postavila na laž tako naglo širiti po vseh deželah? Pač zato, ker so le malokateri popolnoma spregledali resnično bistvo komunizma... **S pretvezo,** da hočejo le izboljšati usodo delovnih slojev in odpraviti izrodke liberalnega gospodarstva, z izkoriščanjem svetovne gospodarske krize zavajajo nadalje v komunizem tudi take, ki načeloma odklanjajo vsakršen materializem in katerokoli nasilje. To zrno resnice spretno ob ugodni priliki spravljajo v ospredje, **da zakrijejo odurno in nečloveško krutost načel in metod boljševiškega komunizma.** Prav to zavaja nenavadno nadarjene ljudi in jih napravi za apostole med mlado inteligenco, ki še ne more doumeti globljih zmot. Razen tega znajo zastavonoše komunizma izkoriščati plemenska nasprotja in nasprotujoče si politične sisteme, da celò zablode znanosti brez Boga, da se ugnezdijo na univerzah.

16. **Liberalizem je utiral pot.** Med velikimi delavskimi množicami se je mogel komunizem širiti, ker je liberalno gospodarstvo pospeševalo zanemarjanje versko-nravnega življenja; nedeljska zaposlitev jim je onemogočila izpolnjevanje najstrožjih verskih dolžnosti. Niso mislili na to, da bi gradili cerkve v bližini delavnic in olajšali delo dušnih pastirjev. Celo laicizem so pospeševali in gojili. Danes vidimo sadove onih zmot... in ne čudimo se, da se v svetu, ki je že v veliki meri odtujen krščanstvu, komunistične zmote širijo.

17. **Premetena in dalekosežna propaganda.** **Res demonska propaganda,** kakor je svet morda še ni videl, ki se vodi iz ene same centrale in se zelo spretno prilagoduje življenjskim prilikam raznih narodov, ki deluje z velikimi denarnimi sredstvi, orjaškimi organizacijami, z mednarodnimi kongresi, z neštetimi, dobro izobraženimi silami, z letaki in časopisi, s filmi, v gledališčih, z radio, v šolah in celo na univerzah, ki zajema polagoma vse sloje, tudi višje, ne da bi se sploh zavedali strupa, ki bolj in bolj sili v dušo in srce; taka propaganda je komunizem razširila v vse dežele, tako da noben kotiček zemlje ni več varen pred njim.

18. **Veliki tisk molči.** Veliki del nekatoliškega tiska se je združil v pravo zaroto molka. **Sicer bi bilo neumljivo, kako je mogel tisk, ki sicer razbobna vsako malenkost svojim čitateljem, zamolčati zločine, ki so se dogajali v Rusiji, Mehiki in v velikem delu Španije in tako malo poročati o tako razširjeni svetovni organizaciji kot je komunizem Moskve...** Ta molk izvira deloma iz politične kratkovidnosti, negujejo ga razne tajne sile, ki že dolgo delajo na tem, da bi izpodkopale krščanski družabni red.

19. **Rusija in Mehika.** Kjer se je mogel komunizem vgnezditi... mislimo tu posebno na narode Rusije in Mehike —, je skušal (kakor sam priznava) z vsemi sredstvi zatreti krščansko kulturo in religijo, da bi vsak spomin nanjo izbrisal v srcih ljudi, posebno mladine.

20. **Grozote komunizma v Španiji.** Ni uničil samo to ali ono cerkev, ta ali oni samostan, ampak po možnosti vse cerkve, vse samostane, vsako sled krščanske religije, čeprav je šlo za največje spomenike umetnosti in znanosti. **Moril ni samo škofe in tisoče duhovnikov, redovnikov in redovnic, posebno take, ki so se s posebnim trudom zavzemali za delavce in reveže, ampak še v večjem številu laike iz vseh stanov,** to pa do današnjega dne, dan za dnem, in **samo zato, ker so bili dobri kristjani ali vsaj sovražniki komunističnega ateizma.** Godilo se pa je to tako barbarsko in kruto, da bi se zdelo nemogoče v našem stoletju.

Vsak državnik in vsak zasebnik se mora zgroziti, če pomisli, da se to, kar se danes godi v Španiji, jutri morda ponovi pri drugih civiliziranih narodih.

21. **Naravni sadovi sistema.** Ti izgredi niso samo prehodni pojav, posamezni izbruhi podivjanosti, kot se pojavljajo v vsaki vojni,- to so **naravni** sadovi sistema, ki ne pozna nobene notranje umerjenosti... Saj so tudi divji narodi imeli neko mero in umerjenost v onem naravnem zakonu, ki ga je Bog položil v vsako človeško srce... Ako se pa izruva prav ta ideja Boga iz človeških src, potem jih žene strast do najokrutnejšega barbarstva.

22. **Boj proti vsemu božjemu.** Prvič v zgodovini smo priče hladno začrtane in točno pripravljene borbe človeka proti vsemu, kar je božjega. Komunizem je po svoji naravi protiverski in ima religijo za »opij ljudstva«..

23. **Nasilje.** Toda upor proti naravnemu zakonu in njegovemu začetniku ne ostane brez kazni. Še na zgolj gospodarskem polju ni dosegel svojega cilja in ga tudi ne bo. Čeprav je v Rusiji z vsemi mogočimi, čestokrat brezvestno porabljenimi sredstvi dosegel neki napredek na materialnem področju, vemo iz zanesljivih virov, da niti tu ni mogel doseči obljubljenega cilja, kljub suženjstvu, v katero je vklenilo nasilje milijone ljudi. **Tudi na gospodarskem področju je potrebna zavest nravne odgovornosti, ki pa nima mesta v komunizmu.** Zato pa ostane zgolj nasilje, kot to vidimo v Rusiji, kjer se stari tovariši zarot in uporov med seboj koljejo.

24. S tem pa ne obsojamo narodov sovjetske unije... ki ječijo pod trdim jarmom, ampak **obdolžimo sistem** in njegove povzročitelje, ki so imeli Rusijo za najbolj pripravno deželo, da v njej preizkusijo sistem, ki so ga že pred desetletji zasnovali.

SVETEL NAUK CERKVE

25. Proti boljševiškemu in brezbožnemu komunizmu je treba postaviti pravi pojem človeške družbe (Civitas humana), kakor ga uči Cerkev, učiteljica narodov po naravni pameti in razodetju.

25. **Bog.** Nad vsemi bitji je **Najvišja, edinstvena bit: Bog,** vsemogočni Stvarnik vsega, vsemodri in vsepravični sodnik vseh ljudi. ... **Bog je brezpogojna in nepreklicna obsodba nesramnih laži komunizma...**

27. **Človek in družina v luči pameti in vere.** Človek ima duhovno in nesmrtno dušo in je osebnost... ki po svoji vrednosti daleko nadkriljuje ... svet. Njegov zadnji cilj... je Bog. Posvečujoča milost božja ga stori za božjega otroka... pravico ima na življenje... in na potrebna življenjska sredstva... na združevanje, lastnino in njeno porabo.

28. Zakon je božjega izvora, kakor so tudi osnovne pravice družine od Boga določene ne od gospodarskih razmer...

29. **Družba.** Bog je naravnal človeka na družbo... po načrtu božjem je družba **naravno sredstvo** za človeka, da doseže svoj cilj... človeška družba je za človeka, ne pa obratno... da ljudje z vzajemnim delovanjem dosežejo časno srečo — in razvijejo svoje individualne in socialne zmožnosti.

30. Zato se posameznik nikdar ne sme odtegniti bogohotenim dolžnostim do družbe... pravtako ne sme družba posameznika oropati od Boga mu danih osebnostnih pravic... tako da je po pameti vse tostranstvo usmerjeno na človeško osebnost... Kakor komunizem tlačí človeško osebnost navzdol, tako visoko jo povišujeta pamet in razodetje.

32. **Gospodarsko-socialni red.**

Odrešenje sveta iz poloma amoralnega liberalizma ni v razrednem boju in nasilju, še manj v samovoljni zlorabi državne sile, ampak v socialni pravičnosti in krščanski ljubezni... Zdravo stanje je treba upoštevati na osnovah pametne stanovske ureditve in harmonične združitve vseh stanov z ozirom na občo blaginjo.

33. **Socialne stopnje in pravice države.**

Po katoliškem nauku pripada državi vloga čuječega in dalekovidnega varuha božjih in človeških pravic... Ni res, da so v človeški družbi vsi enaki brez... nad in podreditve... Oropanje človeških pravic in zasužnjenje človeka, tajenje nadsvetnega izvora države in državne oblasti , zloraba javne oblasti v službi... terorizma: vse to je nasprotno od tega, kar učita nravni zakon in božja volja... Človeka in družbo je Stvarnik naravnal enega na drugo... Stvarnik sam je to medsebojno razmerje v osnovah uredil in krivična drznost je, če komunizem postavlja na mesto božjega zakona... politični strankarski program, ki se opira na človekovo samovoljnost in je nasičen s sovraštvom.

34. **Vzvišenost cerkvenega nauka.** Ta nauk Cerkve spravi v soglasje pravice in dolžnosti enih in drugih, avtoriteto s svobodo, dostojanstvo osebnosti z dostojanstvom države... ljubezen do sebe, do družine in države, z ljubeznijo do drugih družin in narodov na osnovi ljubezni do Boga, Očeta vseh...

35. Odlični državniki so izjavili, da po proučevanju raznih socialnih sistemov niso našli boljšega, kot ga razvijata okrožnici Rerum novarum in Quadragesimo anno. Tudi v nekatoliških, celo nekrščanskih deželah priznavajo pomembnost katoliških socialnih naukov za človeško družbo. Celo komunisti,... ki prihajajo v središče krščanstva, priznavajo vzvišenost cerkvenih socialnih naukov nad onimi svojih lastnih voditeljev.

36. Socializma in komunizma bi ne bilo, ako bi ne bili vladarji narodov prezirali materinske opomine Cerkve. Mesto njih so postavili na osnovi liberalizma in laicizma druge socialne tvorbe. Začetkoma so se zdele mogočne in veličastne, a izkazalo se je, da nimajo trdnega temelja in sesule so se ena na drugo kakor mora vse razpasti, kar ne počiva na vogelnem kamnu Jezusu Kristusu.

Nagrajen za — neuporabno blago. (Leningradskaja Pravda 15. III. 1937.) »Vsak, ki je kupil polnilno pero znamke »Sojus«, pozna njegove lastnosti. Nevarno ga je nositi s seboj, kajti črnilo se gotovo polije po obleki. Pri pisanju spočetka ne da nikakega črnila, zato ga je treba dobro stresti, posledica pa je velik črnilni madež. Kupec se končno razjezi in ga vrže kot neraben predmet v smeti; s tem je 20 rubljev vrženih proč. Zanimivo je, da je bil ravnatelj tovarne odlikovan zaradi izdelave polnilnih peres »Sojus«.

Kominterna deluje...

V Barceloni je bil ustreljen Federico Domingo, brat prejšnjega ministra Dominga, ker so dobili pri hišni preiskavi v njegovem stanovanju verske slike.

Pariz. Vodja komunistov Thorez zahteva na agitacijskih zborovanjih vzpostavitev francoskih sovjetskih republik.

Budapest. Odkrili so zelo razpredeno komunistično zaroto. Pod vodstvom nekega Juda se je vršil poseben tečaj o vsem, kar je potrebno pri prevratu.

Varšava. Aretirali so 66 opasnih komunističnih agitatorjev.

Newyork. Komunisti imajo v načrtu, da za 1. maj proglase generalni štrajk.

V nekaterih srednjih šolah Romunije so odkrili komunistične celice.

Pri aretaciji nekega roparskega morilca v Varšavi so ugotovili, da je to poveljnik nekega bataljona mednarodne brigade, ki je za potovanje v rdečo Španijo denar zbiral z ropanjem.

Položaj rimsko-katoliške cerkve v USSR.

Tudi rimsko-katoliška cerkev trpi ves čas enako preganjanje kot pravoslavna in evangelska. Od 410 cerkva, ki so nekdaj stale na ozemlju Sovjetske unije, jih je še 11 odprtih, v katerih deluje 10 duhovnikov, ki so še na svobodi; te številke prav razumemo šele, če pomislimo, da je l. 1917 bilo v Rusiji 8 rimskokatoliških škofov in 810 duhovnikov.

Katoliška akcija

IX.

Katoliška akcija se razlikuje od verskih organizacij in katoliških društev ter njihovih zvez po namenu, sredstvih in zgradbi. Med verskimi organizacijami pridejo v Sloveniji najbolj v poštev kongregacije (Marijine družbe) in tretji red sv. Frančiška; od katoliških organizacij pa Prosvetna zveza s svojimi društvi in odseki ter krožki in katoliške karitativne organizacije. Katoliške akcije ne moremo enačiti, kakor smo rekli zadnjič, z nobeno versko organizacijo, pa naj bo še tako popolna, in tudi ne s kako katoliško organizacijo. Stvar je tako jasna, da je ne bi bilo treba več omenjati, ako ne bi krožila gesla, ki je nočejo umeti ali vsaj, prav ne.

Prvo tako geslo je, da je Katoliška akcija regulator katoliškega društvenega življenja po verskih in katoliških organizacijah. Na to moramo odgovoriti, da ima Katoliška akcija tudi to nalogo, a ne samo te; tudi ni ta naloga njena prva. Vzporejanje katoliških sil za konkretne socialne cilje je važna zadeva Katoliške akcije, kakor bomo še omenili, toda njeno delovanje ni s tem izčrpano. Le zaradi tega ne bi bilo treba Katoliške akcije, kakršna danes je; to bi mogel doseči tudi kakšen drug organ.

Drugo geslo, nevarnejše kot prvo, hoče nagnati katoličane pred dilemo aut-aut; ali dosedanje verske in katoliške organizacije ali Katoliška akcija, eno ali drugo. Oboje hkratu je nepotrebno delo, pa tudi naravnost nemogoče. Če upoštevamo nekakšno ljubosumnost, ki se rada prime tudi idealnih organizacij, kadar nalete na tekmeca, in na zavervanost voditeljev in članov v lastno organizacijo, lahko uvidimo, kako nevarno je to geslo. Taka trenja nastanejo povsod, kjer gre za razmejitev kompetenc. Ob Katoliški akciji jih nismo čutili le pri nas, marveč po vsem svetu. Sv. stolica se je morala baviti s to zadevo v več dokumentih, tako papež Pij XI. v pismu kardinalu Bertramu z dne 13. nov. 1928, v pismu argentinskim škofom z dne 4. febr. 1931, v pismu kolumbijskim škofom z dne 14. februarja 1934 in v pismu braziljskim škofom z dne 28. oktobra 1935. Izrecno se bavi s tem vprašanjem pismo kardinala Pacellija glavnemu predsedniku Italijanske katoliške akcije z dne 30. marca 1930 in papežev govor Marijanskim kongregacijam z istega dne (slov. prevod pisma in govor v »Naša pot« X, 35—39).

Iz navedenih uradnih cerkvenih dokumentov sledi: **1.** Katoliška akcija se razlikuje od verskih organizacij in katoliških društev. — **2.** Katoliška akcija ne nasprotuje verskim organizacijam in katoliškim društvom, še manj seveda jih uničuje, — **3.** Katoliška akcija in omenjene organizacije ter društva se ne le ne izključujejo, marveč se nasprotno morajo med seboj podpirati. — **4.** Katoliške ustanove se morajo držati svojega reda, svojega delokroga, vsaka mora spoštovati delokrog ostalih ustanov in mora biti pripravljena podrediti se in se dati voditi, kakor to zahteva javni blagor Cerkve, ki ga tolmači in ga skuša doseči ter vse sile nanj usmerja cerkvena hierarhija. — **5.** Verske organizacije ter katoliška društva podpirajo Katoliško akcijo s tem, da versko in kulturno izobražujejo svoje člane, ki tako postanejo sposobnejši delavci v Katoliški akciji, ko vanjo vstopijo, kar jim te organizacije in društva močno priporočajo. Dalje sprejemajo verske organizacije in katoliška društva od Katoliške akcije navodila in naloge za apostolsko delo v pravem smislu besede, za kar je, kakor vemo, postavljena Katoliška akcija. Verske organizacije in katoliška društva torej sodelujejo s Katoliško akcijo pri izvrševanju apostolata. Da pa se razlikujejo od pravih organizacij katoliške akcije ki se tudi imenujejo »lastne« organizacije (prim. čl. 9 pravil Slov. Kat. akcije), jih po paževem zgledu zaradi omenjenega sodelovanja imenujemo pomožne sile ali tudi pomožne čete Katoliške akcije. S tem izrazom pa seveda ni mišljena kakšna degradacija teh organizacij, ki še vedno ostanejo, kar so bile; pomožne sile so le za Katoliško akcijo in z njenega stališča. Če imamo pred očmi, kar smo povedali o Katoliški akciji in o njeni potrebi v naših časih, izraz pomožne sile tem laže razumemo. Veliki načrt o pokristjanjenju človeške družbe zahteva enotno vodstvo in podreditve vseh katoliških sil temu vodstvu. **6.** Katoliška akcija bo verske organizacije in katoliška društva spoštovala, v njih avtonomijo se ne bo vtikala, pač pa bo njih delo podpirala ter za njihovo apostolsko delovanje dajala smernice in navodila.

V pismu argentinskim škofom papež Pij XI. naše kočljivo vprašanje o sodelovanju med Katoliško akcijo in ostalimi organizacijami takole kratko in jasno rešuje: »Poleg pomoči z nebes Katoliški akciji tudi drugih pomoči ne bo manjkalo. Katoliška akcija v resnici nikoli ne ovira, še manj uničuje pokrete in oblike dobrega, marveč jih navdušuje, podpira in vzporeja. Zato si želi in prav rada sprejema sodelovanje vseh pojavov, ustanov ter prizadevanj, ki sicer uradno niso v Katoliški akciji, vendar jih združujejo z njo isti plemeniti nameni, vzgajati vest in krščanski apostolat.

Pomagala bodo društva in ustanove, ki imajo namen ali gojiti pobožnost ali vedno bolj širiti versko kulturo, ali tudi posvečati se kakemu posebnemu delu pri socialnem apostolatu. Vsa ta društva bodo v resnici pomožne sile Katoliške akcije ker bo — navzlic temu, da bo vsako društvo ohranilo neko primerno in potrebno samoupravo — vladala med njimi in Katoliško akcijo ona »srčna vzajemnost«, ona vzporednost in »medsebojna sporazumnost«, ki smo jo že velikokrat priporočali«. Tako papež. Geslo, ki hoče postaviti Katoliško akcijo v skrajno nasprotje z verskimi in katoliškimi društvi, je torej vse obsodbe vredno. Po papeževih besedah je sodelovanje ne le možno, marveč celo potrebno.

Pravila Slovenske Katoliške akcije, ki so za nas obvezna, govore o našem vprašanju skladno s papeškimi izjavami v čl. 9, 19—22 in 25. Glavne določbe so te: Katoliška akcija vrši apostolat po lastnih organizacijah in tudi po pomožnih silah (čl. 9). Pomožne sile ostanejo samostojne; vodstvu Katoliške akcije so podrejene, kolikor jim je poverjeno delo od Katoliške akcije (čl. 20). Člani organizacij, ki so pomožne sile Slovenske Katoliške akcije, kot taki niso osebno že člani Slovenske Katoliške akcije. Vse pomožne sile so dolžne svoje člane navajati, da vstopijo v Slovensko Katoliško akcijo (čl. 22). O sodelovanju pomožnih sil se razpravlja na širših svetih Katoliške akcije, ki sestoje iz svetov Katoliške akcije ter delegatov pomožnih sil (čl. 21). Pomožne sile morejo postati verska društva, dalje kulturna, dobrodelna ter športna društva in ustanove s katoliško versko-nravno vzgojo. Politična društva, strankarsko-politične organizacije ter strokovne organizacije z zgolj sindikalno dejavnostjo ne morejo biti pomožne sile (čl. 19).

Po teh razpravljanjih je na dlani, kako odgovoriti tistim, ki so pri nas pred dobrimi desetimi leti videli v Katoliški akciji le organ, ki bi enotno usmerjal obstoječa katoliška društva in odstranjeval trenja med njimi. Delno so imeli prav, samo delno. Katol. akcija ima kot organizacija dvojno nalogo, namreč specialisatio in coordinatio. Prvo vrši po lastnih organizacijah, ki so ločene po spolu, starosti in poklicnih okoljih; nalaga jo vzgoja za apostolat in uspešno izvrševanje apostolata, ker mora oboje upoštevati zlasti poklicna okolja. »Duše rešuj tam, kjer se pogubljajo.« »Prvi apostol delavca bodi delavec, trgovca trgovec, kmeta kmet.« O tej »specializaciji« bomo še govorili. Druga naloga Katoliške akcije pa je »coordinatio«, vzporejanje katoliških sil. Ta naloga je padla našim ljudem bolj v oči. Toda napačno so jo umevali tisti, ki so mislili, da je postala Katoliška akcija zaradi nje organ nad društvi, nekakšno vrhovno razsodišče in zadnja instanca za meddruštvene zadeve Katoliških društev. Katoliška akcija vzporeja pač Katoliške sile, a le za apostolsko delovanje; ni postavljena nad društvi, temveč ji je poverjeno izvrševanje apostolata. Nalogo vzporejanja (coordinatio) so torej preširoko umevali, prenesli so jo na področje, ki prav nič ne spada k Katoliški akciji; prvo nalogo pa so popolnoma prezrli.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Slovenske šolske knjige

(Podčrtujemo mi.)

Đorđe Andjelić, Istorija jugoslovenske književnosti. 2. izdanje. Beograd 1934. V cirilici.

Knjiga je predpisana tudi za slovenske šole. Upošteva v neki meri tudi slovensko književnost, ne da bi jo pokazala kot organsko celoto. Številčno razmerje med slovenskimi in srbsko-hrvaškimi pisatelji je z oz. na razdelitev knjige v več dob sledeče:

16. vek: 10 Srbov in Hrvatov in en Slovenec, Trubar. Sestavek o Trubarju je najkrajši od vseh v tem poglavju. Trubar nastopa kot neprostovoljen zedinitelj vseh Jugoslovanov.

17. vek: Sedem Srbov in Hrvatov, nič Slovencev. Niti besede o kaki slovstveni aktivnosti Slovencev v tem času.

18. vek: Sedem Srbov in Hrvatov, en Slovenec, Vodnik. Mimogrede še omeni, da Pohlin »izdaje jednu »Poetiku«. (?)

Prelazna doba: Pet Srbov in Hrvatov, nič Slovencev.

Narodni preporod: 18 Srbov in Hrvatov, šest Slovencev. Tu je razmerje še pravično. Obravnava Prešerna, Vraza, Levstika, Jenka, Jurčiča in Stritarja.

Savremena književnost: 36 Srbov in Hrhatov in pet Slovencev: Gregorčič, Aškerc, Kersnik, Cankar, Župančič. Nič o Ketteju, Murnu, Mešku, Finžgarju, medtem ko beremo imena kot Trifković, Ranković, Domanović, Ćorović, Uskoković, Ćipiko itd.

Skupno številčno razmerje je torej 83:13. Dozdaj nismo mislili, da imamo tako malo ljudi, ki so vredni omenitve v slovstveni zgodovini.

Zdaj pa nekaj zanimivih podrobnosti. Kako pojmuje avtor narodnostno vprašanje, kaže cela knjiga; kljub prizadevanju po »enotnosti« pa mora le priznati: Str. 160. »Mesto ranijih pokrajinskih i slabo vezanih književnosti javljaju se svega 3 književnosti: srpska, hrvatska i slovenačka — i dva jedinstvena književna narečja (!): srpskohrvatsko i slovenačko.«

Kako si avtor predstavlja »enotnost«: Str. 188. »**Stanko Vraz, jedan od najboljih slovenačkih pesnika, sasvim usvaja Gajevu reformu i srpskohrvatski jezik uzima kao književni jezik jugoslovenski.** Potem pa otožno dostavlja: »Pa ipak Slovenci zadržavaju svoje lokalno narečje u književnosti sve do danas.«

Prešernu so odmerjene tri strani, Vrazu (ki ga šteje k Hrvatom) pa štiri strani, kar je z jugoslovenskega stališča čisto razumljivo. O Vrazu pravi:

Str. 230. »U početku je pevao svojim dialektom, a docnije potpuno usvaja štokavsko narečje«. Toda kljub vsej hvali mora avtor priznati dejstvo, ki bi ga za vselej rešilo jugoslovenskega utopizma, če bi se bil malo zamislil ob njem: Str. 233: »On (Vraz) je osećajan pesnik i snažan u izrazu, **ali se oseća, da nije spontano vladao štokavskim narečjem.**«

Pri Levstiku se A. spozabi in govori o slovenskem **jeziku,** in ne o narečju kot po navadi.

O Stritarju nam odkriva zemljepisno znamenitost:

Str: 279., »Rodio se u selu **Potsmreku blizu Velikog Lašča.**«

Dr. Anton Mahnič

(Konec.)

Slog Mahničevih razprav je oster, za nas preoster. Razumemo pa ga kot reakcijo do breznačelnega liberalizma, ki izpoveduje vero, pa jo v isti sapi zasmehuje. Metoda prizanesljivost se mu je zdela brezuspešna, zato je zaklical: »Gospoda, koliko ste jih pridobili od leta 1870 do l. 1890, ko ste molčali, jih podpisali, dopisovali v njih časopise, milo zavračali« (RK IV 387). Svojo polemiko imenuje teoretično nestrpnost, ki nikomur niti enega lasu ne skrivi Svoje poslanstvo je videl v boju z liberalizmom: »Mi smo v boju« piše, »a kaj bi rekli vojaku, kateri noče streljati, češ bojim se nasprotnika žaliti?! Kdor si upa v boj, bodi pripravljen na vse, kar je v boju neizogibno«. Zato oblike ni izbiral in oseb se ni izogibal. Potrdilo svoje metode je našel tudi v Sardajevi knjigi: El liberalismo es pecado, ki jo je deloma napačno razumel, ker je izjemo vzel za pravilo. Njegovi sotrudniki njegove metode niso prevzeli, a sam o sebi pravi: Vedite, da z nami ne opravite nič. Taki smo in taki ostanemo.«

Zaključek.

Če se ob koncu še ozremo na celotno Mahničevo življenje in delovanje, mu moramo vkljub nekaterim njegovim, ob celotnem delu malenkostnim pomanjkljivostim priznati, da je izvršil orjaško delo: izvedel je ločitev duhov in tako pripravil tla za novo nastalo slov. katol. gibanje, ki je zajelo s Prosvetno zvezo in z Orlom poslednjo slovensko vas. Nihče ga ni k temu poklical, sam v sebi je čutil ta poklic. Zato je njegov nastop v zgodovini slov. naroda edinstven pojav. Sam, brez sleherne pomoči se je ob nasprotovanju liberalcev, ob nasprotovanju duhovnikov in ob nasprotovanju vlade postavil v bran za katoliška načela v vsem njihovem obsegu. Vkljub vsem oviram ni klonil. Zaradi svoje udarnosti in jasnosti si je pridobil mladino in zmagal.

S svojim delom si je zagotovil monumentum aere perennius in si pridobil naziv slovenskega kladivarja. On, ki je bil za idejo pripravljen to uro vse popustiti in jutri od gladu umreti, ako bi ji mogel s tem bolje služiti, je polagal močne temelje posebni kat. organizaciji celokupnega javnega življenja na Slovenskem, najsi si je pred njim še tako mašil ušesa Levčev Ljubljanski Zvon in naj ga je še tako omalovaževal in s ceneno ironijo smešil Slov. Narod, mu je priznal dr. Prijatelj.

Posebno življenjski se mi zdi Mahnič v naši dobi, ko se pripravljamo na novo renesanso katoličtva v KA. Da na dvoje ne pozabimo, nas opominja škof Mahnič iz davnine: na jasna Katoliška načela in na katoliško življenje. To je pot, ki nam jo je Mahnič pokazal, to je bistvo njegovega katoliškega programa. In sedaj je na nas, da v malem izvršimo to, kar je on v velikem.

Sovjetski list »Krasnaja Karelia« z dne 28. marca 1937 poroča:

»V kooperativih postavljajo na odgovorna mesta znane bandite... V Sunsku so odkrili l. 1934 poneverbo 800 rubljev, ki jo je zagrešil neki Blajgačev; mož je bil odpuščen, nato pa zopet nastavljen. Sedaj je poneveril 5800 rubljev...«

Ugotavljamo . . .

Dne 24. marca t. l. je bila v ljubljanski drami premiera Brnčičeve drame: »Med štirimi stenami.« Med gledalci smo opazili ljudi, ki jih sicer nikoli ne vidimo med gosti našega gledališča. Tem ljudem je slovensko gledališče deveta briga, njih »udejstvovanje« je na povsem drugem polju. Samo kadar pridejo na repertoar dela gotovih avtorjev, se potrudijo v gledališče, da s svojo navzočnostjo in še s čim drugim navijajo za svoje varovance.

Knjige

Rihard Zupančič, Determinizem in fizikalna slika sveta. — Založila Jug. knjigarna, Ljubljana 1937, 37 str.

Ljublj. univ. profesor dr. R. Zupančič je imel v začetku letošnjega leta predavanje o omenjeni tvarini v okvirju filozofskega društva. Čeprav je bilo predavanje namenjeno širšemu krogu filozofov, so se bržčas nematematiki in nefiziki težje prerili skozi zgoščeno tvarino, ki operira — kar je nujno in povsem razumljivo — z nevsakdanjimi pojmi iz kraljestva fizike in matematike.

Prvi kakor tudi drugi pa bodo hvaležni Jug. knjigarni, da je založila omenjeno predavanje in s tem zaorala v ledino slovenske kritične literature na področju fizikalne znanosti.

Ne bomo se tu pečali s podrobno vsebino, marveč hočemo navesti le par misli.

Če so danes nekateri mnenja, da morajo zaradi modernih teorij odkloniti klasično fiziko, je to povsem neopravičeno. Saj »klasična fizika tudi z novimi teorijami ni padla, ker te ohranjajo skoraj vsa spoznanja o fizikalnih dogodkih, ki jih je dognala klasična fizika in verificirala z mnogoštevilnimi opazovanji. V glavnem je kljub nekaterim novim razlagam v makroskopični fiziki ostalo vse pri starem.« (str. 10).

Bralci »Straže« se gotovo še spominjajo naše kritike o Vidmarjevi knjigi » Oslovski most«. Kdor je sam predelal to delo, mu je moralo biti jasno, da so Vidmarjeva izvajanja s filozofskega stališča nevzdržna. V nematematiku pa mora delo — vsaj tako se zdi, da je tudi tendenca knjige — vzbuditi videz, da vzvišenost in železna doslednost matematične nezmotne znanosti garantira za 100% resničnost Vidmarjevih trditev. Toda tudi z matematičnega stališča so njegova izvajanja često meglena in neresna; saj se poslužuje izrazov in načinov, ki ne razodevajo kritičnega matematičnega duha. Zaradi tega bi mogla ta knjiga koga zavesti v zmoto in je zato treba pozdraviti odločilno besedo strokovnjaka — dr. Zupančiča, ki z vsemi takimi in podobnimi popularizatorji (dr. Vidmarja sicer naravnost nikdar ne imenuje) relativnostne teorije in zakrivljenega prostora energično obračuna.

Prav v tem smislu izzveni tudi konec Zupančičeve brošure (str. 37): »Fiziki grade novo poslopje, ki ga sijajno projektirajo. Toda vsak dan vidijo, da morajo za varnost bodoče zgradbe preiskati fundamente. Okrog stavbišča so sicer postavili ograjo, na žalost pa niso pazili na špranje. Skozi te gledajo ljudje. Gneča gledalcev je posebno gosta okrog popularijatorjev, zakaj le-ti jim razlagajo že fasado, ki niti še ne stoji.«

Upoštevati moramo dejstvo, da zgolj matematična obravnava — ki je sicer stroga in kritična — kakega vnanjega pojava, še ni dokaz, da se res vnanji svet tej teoriji prilagodeva. Zato »tudi iz ugotovitve, da je relativnostna teorija zadosten pogoj za razlago neke skupine fizikalnih opazb, ne bi sledilo, da je ta pogoj potreben. Zavoljo tega mora biti vsak sklep te teorije podvržen naknadni eksperimentalni kontroli« (str. 23). Vsega tega pogrešamo pri Vidmarjevi knjigi.

Zanimanje za relativnostno teorijo se je pri nas vzbudilo precej pozno. Onega, ki se hoče o njej res kritično poučiti, opozarja dr. Ž. sam (str. 23) na trezno razpravo: Hans Thirring, Die Idee der Relativitätstheorie, Berlin 1922 in na slovenske članke, ki jih gimn. prof. Molinaro objavlja v »Proteusu«.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

KOMUNIZEM IN SVOBODA.

Krvavi dogodki v pariškem predmestju Clichyju so ponovno pokazali, kako si komunisti zamišljajo svobodo. Povzročitelji krvoprelitja so bili komunisti, ki zatrjujejo, da so bili »izzvani«. To »izzivanje« izgleda tako: V zaprtem prostoru so imeli pristaši francoske socialne stranke kino predstavo, komunistov pa se je po skrbni propagandi zbralo več tisočev, ki bi lahko pomandrali majhno število udeležencev kino predstave, o katerih ni torej niti misliti, da bi izzivali tako maso. Nauk iz teh dogodkov pa naj bi bil, da že vendar enkrat spoznajmo, **da sta besedi demokracija in svoboda, s katerimi dela komunizem propagando v Zahodni Evropi navadna laž.** Prej je komunizem vedno javno zahteval t. zv. **»diktaturo proletariata«.** Par let pa imajo že **drugačno taktiko:** navidezno so se pretvorili v demokrate in govore kot, da je glavni princip demokracije — svoboda tudi njihov ideal. Posledica te nove taktike so **ljudske fronte.**

Dogodki v Clichyju pa so pokazali, da tičijo za dozdevnimi demokrati še vedno stari revolucionarji, ki **od časa do časa snamejo krinko demokracije in svobode in pokažejo svoj pravi obraz.**

Nov način sovjetske propagande.

Razen neposredne propagande po kominterni obstoja v številnih državah tudi posredna propaganda v obliki različnih **»kulturnih« krožkov,** ki imajo nalogo, da širijo med narodom kar **najbolj ugodne vesti o kulturi Sovjetske unije in skušajo z njo vzpostaviti kulturne stike; v ta namen prirejajo prevode sovjetskih del, ki nimajo skoraj nobene umetniške vrednosti, temveč so le spretno prikrita propaganda za Sovjete.** Ta pojav opažamo tudi pri nas, zlasti v srbskem delu **države,** kjer mnoga belgrajska založništva kar bruhajo na književni trg sovjetska ali njim naklonjena dela.

Brezbožniki na delu

Odkar je vpeljana v USSR t. zv. »ustava« (samo na papirju, v resnici je diktatura vsak dan hujša) se sovjetski mogotci trudijo, da bi zapadni Evropi dokazali, kako lepo napreduje »demokratizacija« Sovjetije. **V tem smislu zlasti povdarjajo toleranco v verskih zadevah.** Da je resnica vprav obratna, nam dokazuje sporočilo »Eastern Information Bureau«.

Po naredbi GPU je sovjetskim državljanom prepovedano, da bi bili navzoči pri službi božji, ki se vrši v cerkvah, ki so še odprte, za diplomate in inozemce.

Pred kratkim so bili ustreljeni trije pravoslavni duhovniki pod pretvezo, da so imeli pri sebi orožje.

Za dvajsetletnico obstoja USSR so sklenili brezbožniki Sibirije, da pripravijo poseben vlak z imenom **»Leteči brezbožnik«,** v katerem bo tiskarna, radio postaja, kino in razstava, ki naj vrši propagando proti Bogu po vsej Sibiriji.

*

Smeh v angleški zbornici.

Pred nedavnim časom je bila v angleškem parlamentu debata o razdiralnem delu kominterne v Angliji. Nato je vstal g. Gallacher (jud), edini komunistični poslanec v spodnji zbornici, in izjavil, da **je obrekovanje prijateljske vlade, ako kdo trdi, da sovjetska vlada denarno podpira kominterno.** Vsa zbornica je pri teh besedah izbruhnila v tak smeh, kakršnega še ni doživela v svoji zgodovini.

V soboto in nedeljo popoldne so uprizorile ljubljanske DMK v frančiškanski dvorani opereto »Ribič Marko.« Obe predstavi sta nad vse pričakovanje lepo uspeli. Igralci, povečini kongreganisti so svoje vloge rešili izvrstno, pevske točke, zborne kakor solospevi, so bile lepo izpeljane. Posebno pohvalo pa zasluži igralec Satana, ki je žel že med nastopom samim navdušeno priznanje. Veliko je pripomogel k lepemu uspehu uprizoritve dijaški orkester, ki je dovršeno izvajal Tomčeve skladbe. Žalostno je le, da najdejo prizadevanje naših mladih pri širšem občinstvu tako malo razumevanja.

Uprizoritev bodo ponovili v soboto, 17. IV. in v nedeljo, 18. IV. pop. Obisk toplo priporočamo!

Književnost

ŠPANIJA

Zagori mi, ogenj, z nebrzdano silo
iz globin pritajenih, iz križane groze,
da v strašnem boš vzponu raztrgal idilo,
vso gnusno in gnilo, ki dušo mi kolje,
me hoče v razklano brezmejnost pahniti!

Verige težijo človeške duhove,
sklonile pošasti so se nad domove.
Pijavke vsesale so v srčne se žile,
med smrtnimi kriki zdaj pijejo moč.

O dim, o pohota, o kri, o koračnica smrti!

Tako zapeljanci, maščujete greh,
ki ga je preteklost nad nami storila?
Ne, prava resnica se ni vam razkrila,
prejasno odmeva satanski vaš smeh,
premnogo je žrtev nedolžnih omahnilo vam pod noge.

Groza se plazi od hiše do hiše.
Glej, onečaščena tukaj mladenka je kriknila v smrt,
tamkaj se zgrudil stoletni je križ podrt.
Mati brez doma, družine na skrivnem si solze briše.

Moj Bog! Moj Bog!

Oj, duša je lepa in duše je škoda,
saj sen je nebeški in zlata posoda
skrivnosti vesoljstva, stvarjenja, rešitve
in petja in sonca in svete molitve
in svetle ljubezni in večnih poljan.

Ugasnil je plamen, sklonila se duša,
poslednje razburkane vzdihe posluša.

A čudno — odmevi brez konca drhtijo,
se k srcu privijajo in govorijo:
Daj, brat moj, iztrgaj iz duše ogabno navlako,
saj ti si še človek in čutiš resnico zatirano, mučno.

Bodi iskren in prisluhni nje pesmi v sredini srca,
kjer v skritem zatišju brez konca zveni in živi
za pravo podobo človeka, sveta,
za srečno usodo bodočih dni!

Filip.

TILEN EPIH, FIDO

Tilen Epih je v samozaložbi izdal dobrih sto strani obsegajočo knjižico. V njej je objavil zgodbo o ubogem psu Fidu in Legendo o Rožniku.

»Prepričan sem, da bo nekaj semena tudi iz te knjige, ki sem jo spisal z veliko ljubeznijo, padlo na rodovitna tla,« pravi na priloženem listku. Ko pa zgodbo prebereš, skoraj nezadovoljen obstaneš: pričakoval si več. Če si bral Axela Muntheja čudovito delo San Michele, ki naravnost govori o ljubezni do ptic, psov in živali sploh in kjer je vse prepleteno s presenetljivo toploto, te dolgočasi vsakdanji opis psa Fida, ki ga gospodar starega in bolnega zapodi od hiše, a se uboga žival po raznih težavah in dogodkih, ki posegajo v docela človeški svet in usodo, ranjena vrne domov umret. Premalo življenja je v vsem, premalo barvitosti, vse je brez potrebe razvlečeno in razširjeno, marsikaj se ponavlja — skratka, ne pritegne te, premalo je zanimivo. O starem izkušenem psu pa bi človek vendar lahko napisal nekaj, kar bi zgrabilo in pritegnilo bravca. Sama ljubezen ni dovolj, treba je tudi nekaj umetniške sile, ki da vsebini življenje. Kako se na primer »Kazan, volčji pes« vtisne v spomin! Fido pa napravi meglen vtis. »Legenda o Rožniku« je dosti boljša, zaslužila bi objave v Mladiki. Pirnatove ilustracije dajejo knjižici nekaj živahnosti, vendar ne upravičujejo tvegane izdaje v samozaložbi. Jezik ni na višku. Delce se dobiva pri avtorju (Gerličeva ul. 26, Ljubljana) in stane 20 Din.

NAŠE NAGRADNO TEKMOVANJE

smo zaključili 1. aprila. Mogli smo podeliti samo nagrado 30 Din za pesem »Španija«, ki je objavljena v tej številki. Danes razpisujemo nov natečaj. Nagradama 20 Din in 50 Din pridružujemo še novo v znesku 100 Din. — Pričakujemo kvantitativnega in kvalitativnega odziva.

*

AUDIS. »S poti« je golo opisovanje, ki bi ga navsezadnje zmogel vsakdo, ki ima dobre oči in ušesa. Sebe in svoje gledanje bi moral poudariti, a vendar v spretni obliki, brez nepotrebnega besedičenja. Poskusi še!

L. S. »Evropa . . .« Vsi čutimo in doživljamo njeno tragiko in vse je res, kar si napisal, a pesmi le nisi ustvaril. Premlad si še za proste verze. Drži se ritma in rim in pošlji kaj boljšega!

F. J. »Potepuh v razbitih čevljih« kaže, da si hodil po novi Nemčiji odprtih oči, ušes in srca in je le škoda, da si to sličico tako površno napisal. Morebiti pa naslov moti in bo dal spis čez čas drugo podobo. Tudi ne bi škodile škarje pri eventualni objavi. Upoštevaj pravilo, da tudi za Stražo ni vse dobro in napiši še kaj popotnega!

FILIP. Ne čudi se, ako se ne boš spoznal! Šlo je časa, preden je pesem dobila to obliko! Ne sili v dolžino, ki se razblini! Tudi Sardenkova mehka, lahkotna lirika ni pripravna posoda za vsekakor veliko in hvaležno misel o strahotnem spopadu dveh duhovnih velesil. Prisodili smo ti nagrado 30 Din.

—AN. »Pol literarni pol prigodniški Križ« je sicer prijetno, toplo pisan, vendar ga v tej obliki zaenkrat ne moremo uporabiti. Korajžno nadaljuj in se izogibaj prevelike nežnosti. Ne sama slepa ljubezen, hrepenenje in brezplodna žalost, tudi široko odprtih oči, odločnosti, veselja in celo pesti je danes treba!

Vsem drugim: pišite, snovi je dosti in nič naj vas ne plaši!

Obiščite našo Zadružno klet, Kongresni trg 2 • Dobra in cenena hrana • Pristna vina vseh vrst • Točna postrežba